Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ATHANASIOS RANTOS
esitatud 9. septembril 2021 [1] [i]

Kohtuasi C-581/20

Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad

versus

TOTO SpA – Costruzioni Generali,
Vianini Lavori SpA

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Varhoven kasatsionen sad (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus ja kohtuotsuste tunnustamine tsiviil- ja kaubandusasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Mõiste „tsiviil- ja kaubandusasjad“ – Ajutised ja kaitsemeetmed – Riigitee ehitustöö leping

1. Poolas kiirteelõigu ehitamiseks sõlmitud riigihankelepingus võetud kohustuste tagamiseks esitasid ettevõtjad, kellega hankeleping sõlmiti, 2015. aastal Poola hankijale Bulgaaria kindlustusandja tagatised.

2. Mõni aasta hiljem palusid hankelepingu sõlminud ettevõtjad Poola kohtul ajutise ja kaitsemeetmena takistada hankijal neid tagatisi kasutada, ent edutult. Nad esitasid samalaadse nõude Bulgaaria kohtutele, kes jätsid selle esimeses kohtuastmes rahuldamata ja rahuldasid selle apellatsiooniastmes.

3. Poola hankija esitas Varhoven kasatsionen sadile (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) kassatsioonkaebuse. Sellega seoses tuleb muu hulgas kindlaks teha, kas määruse (EL) nr 1215/2012 [2] artiklit 35 arvestades on Bulgaaria kohtutel rahvusvaheline pädevus selleks, et võtta taotletud ajutisi ja kaitsemeetmeid. [3]

[1] Algkeel: prantsuse.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT L 351, 20.12.2012, lk 1).

[3] Kasutan termineid „ajutised ja kaitsemeetmed“, sest need on määruses nr 1215/2012 kasutatud terminid. Tegelikult tuleks täpsustada, mis kategooria meetmeid on igal konkreetsel juhul taotletud.

4. Kui ma ei eksi, on Euroopa Kohus selle artikli kohta siiani teinud otsuse ainult üks kord.[4] Varem kehtinud õigusnormide[5] kohta tehtud kohtuotsused heidavad siiski eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele valgust, neid ometigi lahendamata.

5. Euroopa Kohtu juhiste järgi on käesolev ettepanek tehtud ainult teise eelotsuse küsimuse kohta. Vastamiseks tuleb põhjalikumalt uurida kahe eri liikmesriigi kohtu – asja sisuliselt arutava ja üksnes ajutisi ja kaitsemeetmeid menetleva kohtu – vahelist suhet piiriülestel juhtudel, mille puhul on artikli 35 eesmärk vältida seda, „et pooled kannataksid kahju igale rahvusvahelisele menetlusele omase pika menetlusaja tõttu“[6].

I. Õiguslik raamistik

A. Määrus nr 1215/2012

6. Põhjenduses 33 on märgitud:

„Kui ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed, kehtestab kohus, kelle pädevusse kuulub asja sisuline lahendamine, tuleks tagada nende vaba liikumine käesoleva määruse alusel. Ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis kehtestati kõnealuse kohtu poolt, ilma et kostjalt oleks nõutud kohtusse ilmumist, ei tuleks siiski käesoleva määruse alusel tunnustada ega täita, välja arvatud juhul, kui meedet sisaldav otsus toimetatakse kostjale kätte enne täitmisele pööramist. See ei tohiks välistada kõnealuste meetmete tunnustamist ja täitmist siseriikliku õiguse alusel. Kui ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed, kehtestab liikmesriigi kohus, kelle pädevusse ei kuulu asja sisuline menetlemine, peaks nende mõju piirduma käesoleva määruse alusel kõnealuse liikmesriigi territooriumiga.“

7. Vastavalt artiklile 2:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „kohtuotsus“ – liikmesriigi kohtu lahend, sealhulgas dekreet, määrus, otsus või täitemäärus, samuti kohtuametniku otsus kohtukulude kohta.

   III peatüki kohaldamisel hõlmab „kohtuotsus“ ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mille on määranud käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädev kohus. See ei hõlma ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mille kohus on määranud, ilma et kostjat oleks kohtuistungile kutsutud, välja arvatud juhul, kui meetme määramise otsus on kostjale kätte toimetatud enne täitmisele pööramist;

   […]“.

[4] 3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Supreme Site Services jt (C-186/19, EU:C:2020:638).

[5] 1968. aasta Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT L 299, 31.12.1972, lk 32; konsolideeritud tekst EÜT C 27, 26.1.1998, lk 1; edaspidi „Brüsseli konventsioon“) artikkel 24 ja nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT L 12, 16.1.2001, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42; edaspidi „määrus nr 44/2001“) artikkel 31. Nende sätete ja praeguse artikli 35 sõnastus ei ole identne; lisaks on seadusandja määranud kaitsekorra kindlaks määruse nr 1215/2012 teistes kohtades. Muudatused ei mõjuta siiski Euroopa Kohtu varasema praktika kasulikkust viitepunktina selle kohtuasja jaoks.

[6] 28. aprilli 2005. aasta kohtuotsus St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255; edaspidi „kohtuotsus St. Paul Dairy“, punkt 12).

8. Jakku „*Lis pendens* ja seotud menetlused“ kuuluv artikkel 29 sätestab:

„1. Kui eri liikmesriikide kohtutesse on esitatud hagid samal alusel ja samade poolte vahel, peatab kohus, kuhu pöörduti hiljem, menetluse omal algatusel seniks, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kuhu pöörduti esimesena, ilma et see piiraks artikli 31 lõike 2 kohaldamist.

2. Lõikes 1 osutatud juhtudel peab muu kohus, kuhu pöörduti, teatama selle kohtu taotluse korral, kuhu vaidlusega seoses pöörduti, viivitamata viimati nimetatud kohtule tema poole vastavalt artiklile 32 pöördumise kuupäeva.

3. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kuhu pöörduti esimesena, loobub kohus, kuhu pöörduti hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.“

9. Artiklis 35 (jagu „Ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed“) on sätestatud:

„Liikmesriigi kohtutelt võib taotleda selle liikmesriigi õigusega ettenähtud ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete kehtestamist isegi juhul, kui asja sisuliseks lahendamiseks on pädevad teise liikmesriigi kohtud.“

10. Jakku „Tunnustamine“ kuuluvas artiklis 36 on ette nähtud:

„1. Ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluseta.

[…]“.

11. Artikli 42 lõikes 2 on sätestatud:

„Selleks et liikmesriigis täita teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust, millega määratakse ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed, esitab taotleja pädevale täitevasutusele järgmised dokumendid:

a) kohtuotsuse koopia, mis vastab selle ehtsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele,

b) artikli 53 kohaselt väljastatud tunnistuse, mis sisaldab meetme kirjeldust ja millega tõendatakse, et

   i) kohus on pädev asja sisuliselt arutama,

   ii) kohtuotsus on päritoluliikmesriigis täidetav ja

c) tõendi kohtuotsuse kättetoimetamise kohta, kui meede määrati, ilma et kostjat oleks kohtusse kutsutud.“

12. Artikli 45 lõike 1 punktis c on ette nähtud:

„1. Kohtuotsuse tunnustamisest keeldutakse huvitatud poole taotlusel:

c) kui kohtuotsus on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud samade poolte vahel taotluse saanud liikmesriigis“.

B. Liikmesriigi õigus. Grazhdanski Protsesualen Kodeks [7]

13. Käesoleva kohtuasja jaoks on olulised artikkel 18 (riikide puutumatus), artiklid 389–396 (ajutiste meetmete kohaldamine), artiklid 397–403 (kaitsemeetmed) ja artiklid 274–280 (määruskaebused).

14. Kuna ma keskendun ettepanekus ainult määruse nr 1215/12 artikli 35 tõlgendamisele, ei ole vaja neid artikleid siin ära tuua.

II. Faktilised asjaolud, kohtuvaidlused ja eelotsuse küsimused

15. Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad (edaspidi „Poola riigikassa“) sõlmis 30. juulil 2015 hankelepingu ettevõtjatega TOTO SpA – Costruzioni Generali ja Vianini Lavori SpA, kes tegutsesid Itaalias registreeritud konsortsiumina, Poznańi–Wrocława kiirtee S-5 Gluchowo–Wronczyni vahelise lõigu Poznań A2 ehitamiseks.

16. Pooled lisasid lepingusse tingimuse 20.6, mis andis vaidluste lahendamise pädevuse hankija asukoha kohtutele (st Poola kohtutele). [8]

17. Samas lepingus anti tagatised nr 02900100000348 ja nr 02900100000818, et tagada vastavalt lepingu täitmine [9] ja võimaliku „leppetrahvi“ maksmine pärast ehitustööde lõpetamist. [10] Mõlemad tagatised andis Bulgaaria kindlustusselts Evroins AD ja neid reguleerib Poola materiaalõigus.

18. Hankelepingu sõlminud äriühingud esitasid mõlemad Poola riigikassa vastu Sąd Okręgowy w Warszawiele (Varssavi regionaalne kohus, Poola) hagi õiguse puudumise tuvastamise nõudes. Nad palusid tuvastada, et kostjal riigikassal ei ole õigust nõuda kokkulepitud leppetrahvi tasumist, kuna selle maksmise tingimused ei ole täidetud, ega õigust nõuda leppetrahvi väidetavalt hilinenud lepingu täitmise eest [11].

19. Samuti paluti kohtul „kohaldada ajutisi meetmeid selliselt, et kohus kohustab kostjat konkreetselt kindlustusseltsi Evroins AD antud tagatisi nr 02900100000348 ja nr 02900100000818 mitte kasutama“ [12].

7 Bulgaaria tsiviilkohtumenetluse seadus; edaspidi „GPK“.

8 Poola valitsuse seisukohtade punkti 2 kohaselt oli tingimus sõnastatud järgmiselt: „Hankija asukoha järgne pädev kohus […] on pädev lahendama kõiki kohtuvaidlusi, mis võivad [lepingu] täitmisega seoses tekkida.“

9 Eelotsusetaotluse kokkuvõttes on märgitud, et see tagatis anti lepingujärgsete kohustuste täitmise puhuks kogusummas 52 294 272,43 [Poola zlotti (PLN)], kusjuures 25. jaanuari 2019. aasta lisaga 4 nähti ette tagatise kehtivus kuni 31. juulini 2019 nimetatud summas tagatisena lepingujärgsete kohustuste täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise puhuks selle kogusumma ulatuses ja kuni 30. juunini 2024 tagatisena ehitustööde lepingutingimustele vastava teostamise kohta kuni 15 877,73 zloti ulatuses.

10 Eelotsusetaotluse järgi anti see tagatis leppetrahvi maksmise tagamiseks summas 9 314 671,95 zlotti kuni 31. juulini 2019 eesmärgiga tagada ehitustööde õigeaegne valmimine vastavalt lepingule.

11 Eelotsusetaotlus, punkt 2.

12 Eelotsusetaotlus, punkt 4.

20. Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus) keeldus 7. juuni 2019. aasta kohtumäärusega taotletud ajutisi ja kaitsemeetmeid võtmast. [13]

21. Hankelepingu sõlminud äriühingud taotlesid 31. juulil 2019 uuesti nende meetmete võtmist, seekord Sofiyski gradski sadilt (Sofia linnakohus, Bulgaaria), seoses nõuetega, mille nad olid esitanud Sąd Okręgowy w Warszawiele (Varssavi regionaalne kohus).

22. Esimeses kohtuastmes jäeti see taotlus rahuldamata, kuid Sofiyski apelativen sad (Sofia apellatsioonikohus, Bulgaaria) rahuldas määruskaebuse. Viimane keelas eelneva tagatise seadmise tingimusel kaitsemeetmena selle Poola riigikassa nõude sissenõudmise, mille aluseks olid viimase kasuks kindlustusseltsi Evroins AD antud tagatised nr 02900100000348 ja nr 02900100000818.

23. Poola riigikassa esitas määruskaebuse Varhoven kasatsionen sadile (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus). Selles kaebuses esitas ta ka vastavalt määrusele (EÜ) nr 1896/2006 [14] Euroopa maksekäsu vormil E. [15]

24. Hankelepingu sõlminud äriühingud, kes olid maksekäsu määruse nr 1896/2006 kohase vormiga F vaidlustanud, esitasid selle vormi oma vastuses määruskaebusele.

25. Nendel asjaoludel esitas Varhoven kasatsionen sad (kõrgeim kassatsioonikohus) Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 1215/12] artiklit 1 tuleb tõlgendada nii, et niisugust menetlust, nagu on käesolevas eelotsusetaotluses kirjeldatud, tuleb käsitada täies ulatuses või osaliselt tsiviil- või kaubandusasjana selle määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses?

2. Kas pärast seda, kui on kasutatud õigust esitada ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamise taotlus, mille kohta on kohtuasja sisuliselt lahendav kohus juba otsuse teinud, tuleb asuda seisukohale, et kohtul, kes menetleb ajutiste meetmete kohaldamise taotlust samal alusel ja vastavalt [määruse nr 1215/12] artiklile 35, puudub pädevus alates hetkest, mil esitatakse tõendavad dokumendid, mis näitavad, et kohtuasja sisuliselt lahendav kohus on selle kohta juba lahendi teinud?

3. Kui vastustest kahele esimesele eelotsuse küsimusele tuleneb, et pädev on kohus, kes menetleb taotlust vastavalt [määruse nr 1215/12] artiklile 35, siis kas sellisel juhul tuleb [määruse nr 1215/12] artiklis 35 sätestatud tingimusi kaitsemeetmete kohaldamiseks tõlgendada autonoomselt? Kas õigusnorm tuleb jätta kohaldamata, kui see – nagu käesoleval juhul – ei luba kaitsemeetme kohaldamist avaliku sektori asutuse suhtes?“

[13] Eelotsusetaotluse punktis 4 on märgitud, et Poola kohus leidis, et ajutiste meetmete kohaldamise taotlused on põhjendatud huvi puudumise tõttu põhjendamatud, kuna ei ole aktsepteeritavat põhjust selleks, et kostja ei allkirjastaks teise lisa, ja pealegi ei ole ettevõtjad põhjendanud, et on tõenäoline, et ajutiste meetmete kohaldamata jätmisel oleks taotlejate õigusi võimalikult tunnustava tulevase lahendi täitmine võimatu või oluliselt raskendatud. Ta leidis samuti, et ettevõtjad ei ole tõendanud, et ajutiste meetmete kohaldamisest keeldumine põhjustab tõenäoliselt korvamatut kahju, ega seda, mil määral võivad võimalikud leppetrahvid ohustada nende finantsstabiilsust.

[14] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (ELT L 399, 30.12.2006, lk 1).

[15] Maksekäsk oli antud tema kasuks kindlustusseltsi Evroins AD vastu põhisummas 4 086 197,80 zlotti, 3 322 112,05 zloti suuruse viivise ja veel ühe 76 405,75 zloti suuruse summa kohta.

III. Menetlus Euroopa Kohtus

26. Eelotsusetaotlus registreeriti Euroopa Kohtus 5. novembril 2020. Seda keelduti menetlemast Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 105 ette nähtud korras.

27. Kirjalikud seisukohad on esitanud TOTO – Costruzioni Generali ja Vianini Lavori, Poola Vabariik ja Euroopa Komisjon. Nad kõik, nagu ka Poola riigikassa, osalesid kohtuistungil mis peeti 15. juulil 2021.

IV. Õiguslik analüüs

28. Nagu ma juba märkisin, piirdub minu ettepanek teise eelotsuse küsimusega. Sisuliselt käsitleb see suhet eri liikmesriikide kohtute vahel, kellelt taotletakse järjest määruse nr 1215/2012 alusel ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamist.

29. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb tõlgendada määruse nr 1215/2012 artiklit 35, mis võimaldab kindlaks teha, kas kohus (käesoleval juhul Bulgaaria kohus), kellel puudub asja sisuliselt lahendamise pädevus, võib kohaldada ajutisi ja kaitsemeetmeid, kui asja sisuliselt arutav kohus (käesoleval juhul Poola kohus) on samasuguse taotluse üle juba otsustanud.

30. Enne kui ma pakun välja vastuse sellele küsimusele, kirjeldan mõningaid määruse nr 1215/2012 üldisi aspekte, mis võivad mõtlemisel kaasa aidata.

A. Sissejuhatavad märkused: ajutised ja kaitsemeetmed määruses nr 1215/2012

1. Rahvusvahelise kohtualluvuse kord ning ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise otsuste liikumine

31. Määrusega nr 1215/2012 kehtestatakse kaks võimalust määruse kohaldamisalasse kuuluvates vaidlustes ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamiseks.

– Esiteks määrab see rahvusvahelise kohtualluvuse kohtutele, kelle ülesanne on vastavalt II peatüki 1.–6. jaole ka vaidluse sisuline lahendamine.[16] Nende kohtute pädevus ei sõltu sellest, kas meetme eseme ja kohtu vahel on teatud seos.[17] Peale selle kehtib meetme suhtes, mille on võtnud kohtuasja sisuliseks lahendamiseks pädev kohus, määruses nr 1215/2012 ette nähtud tunnustamise ja täitmise kord, erandiga, mida ma allpool selgitan.

– Teiseks näeb sama määruse artikkel 35 ette, et kohtud, kellel puudub pädevus vaidlust sisuliselt lahendada, kohaldavad selle vaidlusega seotud ajutisi ja kaitsemeetmeid.

32. Sellel teisel juhul seab Euroopa Kohus teatud tingimused selleks, et kohus, kellel puudub pädevus asja sisuliselt arutada, oleks siiski pädev otsustama ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise üle.[18]

[16] Tema pädevust kohaldada ajutisi või kaitsemeetmeid ei ole sõnaselgelt sätestatud, kuid see tuleneb loogiliselt sellest, et ta on kohtuasjaga tuttav. See on vaikimisi ette nähtud määruse nr 1215/2012 põhjenduses 33; vt ka 17. novembri 1998. aasta kohtuotsus Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543; edaspidi „kohtuotsus Van Uden“, punkt 19).

[17] 27. aprilli 1999. aasta kohtuotsus Mietz (C-99/96, EU:C:1999:202, punkt 41).

[18] Neid tingimusi on Brüsseli konventsiooni ja määruse nr 44/2001 vastavate sätete tõlgendamise käigus täpsustatud.

– Ajutised ja kaitsemeetmed peavad olema mõeldud selleks, et „säilitada olemasolevat faktilist või õiguslikku olukorda, et tagada õigusi, mille tunnustamist taotletakse muu hulgas asja sisuliselt arutavas kohtus“ [19].

– Ei tohi võtta meetmeid, mis oma tagajärgede poolest asendavad *de facto* sisulist menetlust, see tähendab, mille eesmärk on tõendite kogumise staadiumis kohtualluvuse eeskirjadest kõrvale hoida. [20]

– Selle kohtu, kellel puudub pädevus asja sisuliselt arutada, ja taotletud meetme vahel peab olema tegelik seos. Sellise meetme kohaldamine „nõuab […] lisaks erilisele ettevaatusele nende konkreetsete asjaolude põhjalikku tundmist, mille suhtes taotletud meetmed peavad tulemusi andma“ [21].

33. Need tingimused on seatud seetõttu, et määruse nr 1215/2012 artikkel 35 annab ajutisi ja kaitsemeetmeid taotlevale isikule eelise, millega saab asetada vastaspoole ebasoodsasse olukorda, kuna see tähendab erandit selle määrusega loodud kohtualluvuse korrast. Seetõttu tuleb seda tõlgendada kitsendavalt. [22]

34. Lisaks võib artikkel 35, mis annab täiendava kohtualluvuse, soodustada *forum shopping*'u strateegiaid [23] ja kuritarvitamist. [24]

35. Määruse nr 1215/2012 kohaselt on selle kohtu pädevusel, kes võtab artikli 35 alusel ajutisi ja kaitsemeetmeid, ka oluline piirang: nende meetmete mõju piirdub liikmesriigi enda territooriumiga. [25]

36. Ei tohi siiski unustada, et asjaolu, et ajutisi ja kaitsemeetmeid on lubatud võtta muul kohtul peale selle, kes juba praegu või hiljem menetleb asja sisuliselt [26], on tingitud spetsiifilisest ajutiste ja kaitsemeetmete [27] praktilisest vajadusest, mis on kergesti mõistetav.

[19] 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsused Reichert ja Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punkt 34) ja Van Uden (punkt 37) ning 3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Supreme Site Services jt (C-186/19, EU:C:2020:638, punkt 50).

[20] Kohtuotsus Van Uden (punkt 43 jj), 27. aprilli 1999. aasta kohtuotsus Mietz (C-99/96, EU:C:1999:202, punkt 42) ja kohtuotsus St. Paul Dairy (punkt 18).

[21] Kohtuotsus Van Uden, punkt 38.

[22] Kohtuotsus St. Paul Dairy (punkt 11). Artikkel 35 kujutab endast kahtlemata hälvet selles korras: sellest annab tunnistust ka selle artikli asukoht erilises jaos, mis on kauge kohtualluvuse eeskirjadest sõna otseses mõttes, ehkki see on siiski määruse nr 1215/2012 II peatükis.

[23] Seda murekohta tõid kohtuistungil esile menetlusse astujad, kes ei olnud siiski üksmeelel ohu tegeliku ulatuse osas. Komisjon väitis eeskätt, et nimetatud artikkel 35 ise näeb ette selle kohaldamise piirangud. Üks on kindel: seadusandja, nagu ka Euroopa Kohus selle artikli tõlgendamisel, on selle artikli kohaldamisala piiranud. Ma ei saa komisjoni mõne argumendiga siiski nõustuda: eelkõige ideega, et meetmed, mida võidakse artikli 35 alusel kohaldada, peavad olema kiireloomulised. Kõigepealt tuleb märkida, et enamikul juhtudel taotletakse ajutisi ja kaitsemeetmeid kiireloomuliselt, mis muudab väidetava piirangu *de facto* mõttetuks. Teiseks ei ole veel kindel, kas kiireloomulisus on artikli 35 kohaldamise enda tingimus või mitte; kui jah, siis tuleks seda mõista autonoomselt.

[24] Kohtuistungil toodi konkreetselt esile „ülemäärase tagamise“ oht, mis on tagajärjeks, kui samal eesmärgil võetakse mitu kaitsemeedet kahes erinevas kohtus, kes ei ole kohustatud selles kontekstis omavahel suhtlema (luhtunud kavatsuse kohta lisada selline kohustus määrusesse nr 1215/2012 vt käesoleva ettepaneku 38. joonealune märkus allpool). Määrus ei paku sellele olukorrale suuremat lahendust kui see, mis tuleneb samal ajal pooleli olevaid kohtuasju (*lis pendens*) või tunnustamist käsitlevate eeskirjade kohaldamisest.

[25] Määruse nr 1215/2012 põhjendus 33 ja artikli 2 punkti a teine lõik. See piirang oli tajutav juba eelmises korras, milles nõuti tegelikku seost taotletud meetmete eseme ja asja menetleva kohtu riigi territoriaalse pädevuse vahel.

[26] See võib olla kas asja hetkel sisuliselt lahendav kohus või kohus, kes teeb seda tulevikus, kui meetme kohaldamine otsustatakse enne sisulise menetluse algust.

[27] 21. mai 1980. aasta kohtuotsus Denilauler (125/79, EU:C:1980:130, punktid 15 ja 16) ning 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Reichert ja Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punkt 33). Vt rahvusvahelisele menetlusele omasest pikast menetlusajast tingitud kahju kohta ka kohtuotsus St. Paul Dairy (punkt 12).

37. See säte annab huvitatud poolele võimaluse saavutada ajutise või kaitsemeetme kohaldamine selles liikmesriigis, kus asub vara või isik, mille suhtes seda meedet kohaldatakse. Nii välditakse tüli, mida tekitab see, kui tuleb esiteks kohut käia välismaal ja teiseks saavutada teises kohtus tehtud otsuse tunnustamine. [28]

38. See võimalus on vajalik seda enam, et ajutistel ja kaitsemeetmetel, mille on asja sisuliselt arutav kohus võtnud *inaudita parte* (ja mille juures säilib üllatusmoment), ei ole põhimõtteliselt lubatud [29] liikmesriikide vahel vabalt [30] liikuda määruse nr 1215/2012 alusel [31].

39. Seda liiki meetmete vaba liikumine on välistatud mõiste „kohtuotsus“ määratluse alusel määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a teises lõigus. Praktikas väljendub see määruse artikli 42 lõikes 2 sätestatud nõudes: ühes liikmesriigis kohtuasja sisuliselt menetleva kohtu määratud ajutise või kaitsemeetme täitmiseks teises liikmesriigis on nõutav esitada artiklis 53 ette nähtud tunnistus. Sellel tunnistusel on märgitud spetsiaalsed andmed, mis tõendavad kohtu staatust ja kostja kohtusse kutsumist või, kui seda ei ole tehtud, tema teavitamist meetmest.

2. Kohtutevaheline seos

40. Kohtute vahel, kelle poole ajutise või kaitsemeetme kohaldamise taotleja võib omal valikul pöörduda, ei ole formaalset hierarhiat. Seega on võimalik olukord, kus on mitu ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise menetlust ja mille jaoks seadusandja ei ole sõnaselgelt ette näinud konkreetset lahendust.

a) Ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise menetluste paljusus

41. Määruses nr 1215/2012 on ette nähtud erinorm (artikkel 35) ajutiste ja kaitsemeetmete kohta. Võib öelda, et see täiendab selliselt kohtuasja sisuliseks arutamiseks pädeva kohtu *loomulikku* pädevust neid kohaldada. Samal ajal võimaldab see samu menetlusi eri kohtutes, millega kaasneb oht, et tehakse omavahel ühitamatuid otsuseid.

42. Eesõigusepõhimõtet, mis määruse nr 1215/2012 jaos „*Lis pendens* ja seotud menetlused“ reguleerib määruse artikli 29 kohaselt samade poolte, eseme ja alusega menetluste paljusust, võib minu arvates laiendada nende menetluste ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise staadiumile. [32]

43. Selle põhimõtte kohaselt peatab kohus, kuhu esitatakse taotlus *teisena*, „menetluse omal algatusel seniks, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kuhu pöörduti esimesena“. Teisena taotluse saanud kohtunik peab pärast seda, kui esimene kohus on ennast pädevaks tunnistanud, selle kasuks oma pädevusest loobuma. [33]

[28] Sellist tüli tekitab ka määruses nr 1215/2012 ette nähtud kohtuotsuste automaatse tunnustamise ja *sin exequatur* täitmise lihtsustatud kord: huvitatud isik peab päritoluriigis saama dokumendid, mida temalt nõutakse taotluse saanud liikmesriigis; ei ole *a priori* välistatud, et pool, kelle vastu kohtuotsuse tunnustamist või täitmist taotletakse, nõuab vastava menetluse teel selle taotluse rahuldamata jätmist; välistatud ei ole ka see, et ühes liikmesriigis otsustatud meedet tuleb kohandada selleks, et seda saaks kohaldada teises liikmesriigis.

[29] Nende vaba liikumine on võimalik vaid siis, kui kostja on kutsutud kohtusse või, kui seda tehtud ei ole, kui talle on toimetatud kätte meetme võtmise otsus enne selle täitmisele pööramist.

[30] Põhjenduse 33 kohaselt kehtib piirang nii *täitmise* kui ka *tunnustamise* suhtes.

[31] Põhjenduse 33 kohaselt võivad nad seda aga teha, kui see on riigisisese õigusega lubatud.

[32] Ma tean, et esineb kahtlusi, kas artiklit 29 kohaldatakse ajutiste ja kaitsemeetmete valdkonnas *mehaaniliselt*, põhjustel, mis erinevad olenevalt menetluste paljususe olukorra iseloomulikest tunnustest.

[33] Kohtualluvuse valimise korral teisi välistavalt pöördub ajalise eesõiguse reegel erandkorras ümber: vt artikli 31 lõiked 2 ja 3. Käesolevas kohtuasjas esitati esimene kaitsemeetmete kohaldamise taotlus Poola kohtule, mille on lepingupooled oma vaidluste lahendamiseks valinud.

44. Nagu ma selgitasin, annab ajutiste ja kaitsemeetmete taotluste esitamine korraga kohtule, kes on pädev asja sisuliselt arutama, ja teisele kohtule, kellel puudub see pädevus (aga kelle poole pöörduti määruse nr 1215/2012 artikli 35 alusel), huvitatud poolele võimaluse vältida viivitusi, mis tavaliselt kaasnevad ühes liikmesriigis määratud meetme teises liikmesriigis kohaldamisega.

45. Seda silmas pidades võib pidada paradoksaalseks, et isik, kes taotleb ajutise või kaitsemeetme kohaldamist teises kohtus just selleks, et vältida viivitust esimeses kohtus, peab samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) eeskirja kohaselt seda tegema üksnes kohtuasja sisuliselt menetlevas riigis, ainult seetõttu, et selle meetme kohaldamise taotlus esitati seal esimesena. [34]

46. Teise võimalusena oleks mõeldav jätta ajutiste ja kaitsemeetmete puhul samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) üldeeskiri (määruse nr 1215/2012 artikkel 29) kohaldamata ja lahendada kahe ühitamatu lahendi probleem siis, kui need on tehtud, tehes *tagantjärele* otsuse nende tunnustamise ja täitmise kohta. [35]

47. Ma arvan siiski, et selline lahendus ei pruugi olla selle määrusega kooskõlas.

48. Kuigi Euroopa Kohus ei ole selles osas seisukohta võtnud, viitas ta seoses Brüsseli konventsiooni artikliga 24 negatiivselt „sama õigussuhte arutamiseks pädevate kohtute paljususe[le], mis on vastuolus konventsiooni eesmärkidega“ [36].

49. Praeguseks piisab, kui märkida, et erandid samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) eeskirjast sisalduvad määruses endas ning ükski neist ei vasta eespool kirjeldatule. [37] Selles küsimuses tehtud muutmisettepanekuid määruse nr 1215/2012 artikli 35 kohta ei võetud vastuvõetud tekstis arvesse, mis räägib ajutiste meetmete ja kaitsemeetmete kohaldamise taotluste osas samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) erikohtlemise vastu kehtivas süsteemis. [38]

50. Kokkuvõttes leian ma, et määruse nr 1215/2012 artiklis 29 sätestatud samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) eeskiri on ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise taotluste suhtes kohaldatav. Sellega kaasneb kaks tagajärge: a) eesõigus on kohtul, kellele esitati kaitsemeetmete taotlus esimesena, kui ta on ennast pädevaks tunnistanud, ja b) samast hetkest peab kohus, kellele on esitatud teine kaitsemeetmete taotlus, oma pädevusest esimese kohtu kasuks loobuma.

[34] See argument ei veena kõiki. Komisjoni palvel koostatud dokumendi „Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States“ (Study JLS/C4/2005/3) ettepanek oli anda igal juhul eesõigus kohtule, kes on pädev asja sisuliselt arutama, arvestades, et see kohus tunneb kohtuasja paremini: vt punkt 777. Seda ideed järgib nõukogu 25. juuni 2019. aasta määruse (EL) 2019/1111, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades tehtud lahendite tunnustamist ja täitmist ning rahvusvahelisi lapseröövе (ELT L 178, 2.7.2019, lk 1), artikkel 15, millega samaväärset ei ole üheski teises õigusaktis.

[35] Selle ettepaneku on teinud mõned õigusteadlased: vt lisaks muudele Eichel, F., „Art. 35 Brüssel Ia-VO“ Wieczorek/Schütze teoses *Zivilprozessordnung und Nebengesetze*, Band 13/2, 4. trükk, 2019, ääremärkus 83.

[36] Kohtuotsus St. Paul Dairy (punkt 20).

[37] Meenutan ühtlasi, et Euroopa Kohus lükkas 9. detsembri 2003. aasta kohtuotsuses Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657) tagasi menetluste ülemäärase kestuse argumendi kui Brüsseli konventsiooni (toonase) artikli 21 kohaldamata jätmise aluse.

[38] Vt 34. joonealuses märkuses viidatud „Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States“ (Study JLS/C4/2005/3). Tulemust ei andnud ka komisjoni ettepanek „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades“ (KOM(2010) 748 (lõplik)), millega sooviti soodustada kohtutevahelist suhtlust menetluste koordineerimiseks.

b) Eri kohtute ajutiste ja kaitsemeetmete ühitamatus

51. Kahe kohtu (üks pädevusega Brüsseli konventsiooni artikli 24 alusel ja teine, kelle on pooled valinud kohtuasja sisuliseks menetlemiseks) määratud ajutiste ja kaitsemeetmete stsenaariumi arutas Euroopa Kohus kohtuotsuses Italian Leather [39] seoses selle konventsiooni artikli 27 lõikega 3.

52. Selles kohtuotsuses Euroopa Kohus:

– selgitas, et ühitamatus, mis takistab välisriigi lahendi tunnustamist, puudutab lahendi õiguslikke tagajärgi, mitte seda, et õiguslikud raamistikud eri liikmesriikides on erinevad või et vastavad kohtud hindavad ühte ja sama tingimust erinevalt; [40]

– kinnitas, et ühitamatus esineb siis, kui asjaomaste lahendite tagajärjed – kui need tekivad samal ajal ühes liikmesriigis – häirivad tema ühiskondlikku korda; [41]

– oli seisukohal, et neil asjaoludel ja võttes arvesse, et Brüsseli konventsiooni artikli 27 lõikes 3 sätestatud tunnustamata jätmise põhjus on kohustuslik, peab taotluse saanud kohus välisriigi lahendi tunnustamisest keelduma. [42]

53. Brüsseli konventsiooni artikli 27 lõike 3 ja praeguse määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punkti c identsest sõnastusest [43] võib järeldada, et sama lahendus kehtib ka määruse kohaldamisel.

B. Vastus teisele eelotsuse küsimusele

54. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused, mis on tema teise eelotsuse küsimuse puhul määravad, ning poolte sellekohased argumendid põhinevad mitmel väitel, mida ma käsitlen selles järjekorras:

– esiteks käsitlen selle lepingutingimuse mõju, millega on pädevaks kohtuks valitud Poola kohtud;

– seejärel käsitlen *tegelikku seost* taotletud meetmete ja Bulgaaria territooriumi vahel;

– lõpuks teen otsuse selle kohta, milline mõju on Bulgaaria kohtus Poola kohtu lahendil, millega ajutiste ja kaitsemeetmete võtmisest keelduti.

1. Kohtualluvuse kokkulepe: kas see takistab Bulgaaria kohtutel meetmeid võtta?

55. Kohtuasja sisuliselt menetleva kohtu pädevus kohaldada ajutisi ja kaitsemeetmeid ei sõltu erilisest seosest meetme eseme ja kohtu vahel; piisab sellest, kui esinevad asjaolud, mis määruse nr 1215/2012 kohaselt õigustavad kohtuasja sisulise menetlemise pädevuse andmist.

[39] 6. juuni 2002. aasta kohtuotsus (C-80/00, EU:C:2002:342, edaspidi „kohtuotsus Italian Leather“).

[40] *Ibidem*, punkt 44.

[41] *Ibidem*, punkt 48.

[42] *Ibidem*, resolutsiooni punkt 2.

[43] „Kohtuotsuse tunnustamisest keeldutakse huvitatud poole taotlusel […] kui kohtuotsus on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud samade poolte vahel taotluse saanud liikmesriigis“.

56. Üks neist asjaoludest on see, et pooled on pädeva kohtu kokku leppinud lepingutingimuses, mis annab määruse nr 1215/2012 artikli 25 alusel ainupädevuse.

57. Kuna aga see põhineb tahtevabadusel, on õiguspärane seada kahtluse alla asjaolu, et mingi kohtualluvuse kokkulepe laieneb automaatselt ka ajutistele ja kaitsemeetmetele. Teisipidi võib küsida, kas kohtualluvuse kokkuleppimine välistab süstemaatiliselt võimaluse, mille annab määruse nr 1215/2012 artikkel 35.

58. Euroopa Kohus ei ole seda probleemi veel lahendanud. Kohtuotsuses Italian Leather on aga täpsustatud, et artiklis 35 ette nähtud kohtualluvus võib eksisteerida koos teise kohtu pädevusega, mille on pooled valinud vaidluse suhtes lõpliku otsuse tegemiseks.

59. Minu arvates võivad (vähemalt ei näe ma selleks takistusi) pooled rahvusvahelist kohtualluvust ajutistele ja kaitsemeetmetele laiendada või selle nende puhul välistada, kui nad on olukorras, mis kuulub määruse nr 1215/2012 alla. Milliseid vaidlusi kohtualluvuse kokkulepe hõlmab ja milliseid mitte, on nende allkirjastatud kokkuleppe tõlgendamise küsimus.

60. Seetõttu oleks soovitatav, et pooled väljendaksid sõnaselgelt oma tahet, et see lepingutingimus hõlmab ka ajutisi ja kaitsemeetmeid. Selge tahte puudumisel võiks eeldada [44], et üldsõnaline kohtualluvuse kokkulepe laiendab valitud kohtualluvuse ka ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamisele.

61. Seda lahendust ei kohaldata seevastu juhul, kui võimalus pöörduda muu kui kokkulepitud liikmesriigi kohtusse on välistatud: [45] määruse nr 1215/2012 artiklis 35 ette nähtud võimalusest loobumist ei saa eeldada.

62. Käesolevas asjas lisasid pooled oma lepingusse tingimuse, milles määrati üldiselt vaidlusi lahendama pädevateks kohtuteks Poola kohtud, kuna hankija asukoht on Poolas. [46]

63. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei vaidlusta seda, et Poola kohtutel on ainupädevus kohtuasja sisuliseks menetlemiseks; tal tekib siiski küsimus, kas see on ainupädevus ka ajutiste ja kaitsemeetmete puhul.

64. Poola valitsuse ja hankelepingu sõlminud äriühingute seisukohad ei lange kokku küsimuses, milline on lepingus sätestatud kohtualluvuse kokkuleppe ulatus. [47] Ma nõustun komisjoniga, et küsimust, kas see kokkulepe hõlmab ajutisi ja kaitsemeetmeid või mitte, välistades kõik teised kohtud, tuleb tõlgendada eelotsusetaotluse esitanud kohtul. [48]

65. Selles kontekstis tuleks arvesse võtta, et selleks et kaitsta etteaimatavust poolte jaoks, saab „[k]ohtualluvuse kokkulepe […] puudutada üksnes konkreetsest õigussuhtest tulenenud või tuleneda võivaid vaidlusi, millega on kohtualluvuse kokkuleppe ulatus piiratud nii, et see hõlmab ainuüksi vaidlusi, mis tekivad sellest õigussuhtest, mille puhul see kokkulepe sõlmiti“ [49].

[44] See eeldus võimaldaks loogiliselt tõendada vastupidist.

[45] Arvestades selle tagajärgi: ja iga meede, mida ei saa täita valitud kohtu liikmesriigis, sõltuks nimelt tunnustamisest ja täitmisest. Vt selle kohta käesoleva ettepaneku 28. joonealune märkus eespool.

[46] Vt käesoleva ettepaneku punkt 16. Ma eeldan, et Poola riigikassa vaidlustas Bulgaaria kohtute pädevuse sellele tingimusele tuginedes.

[47] Poola Vabariigi seisukohtade punkt 7 jj ja TOTO – Costruzioni Generali ja Vianini Lavori seisukohtade punktid 28 ja 29.

[48] Komisjoni kirjalike seisukohtade punkt 19. Vt muu hulgas 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 67).

[49] Vt analoogia alusel 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 68).

66. Kohtualluvuse kokkulepe ei hõlma seega „[kohtuvaidlust, mis] ei olnud [kannatanud ettevõtjale] nimetatud lepingutingimusega nõustu[mise ajal] […] piisavalt etteaimatav“ [50].

67. Ehkki – nagu ma juba ütlesin – selle üle otsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, leian, et selles kohtuasjas kõne all olevale lepingutingimusele allakirjutanud pooled võisid *piisavalt ette aimata*, et üks neist taotleb vajaduse korral ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamist, et vaielda vastu tagatiste kasutamisele. Riigihankelepingute puhul ei ole lahkhelid hankijate poolt tagatiste kasutamise asjus ebatavalised.

2. Tegelik seos

68. Kui peaks otsustatama, et kohtualluvuse kokkulepe ei hõlma ajutisi ja kaitsemeetmeid, välistades sellega Poola kohtute ainupädevuse, siis ei oleks sellise hinnangu vahetu tagajärg ikkagi see, et kinnitatakse, et asi allub Bulgaaria kohtutele, kelle poole tuleb pöörduda määruse nr 1215/2012 artikli 35 alusel.

69. Sellisel juhul sõltuks Bulgaaria kohtute pädevus kõigepealt sellekohastest riigisisestest õigusnormidest. Lisaks peaks ajutise või kaitsemeetme eseme ja liikmesriigi (Bulgaaria) territoriaalse pädevuse vahel olema *tegelik seos*.

70. Avaldati kahtlusi, kas selles vaidluses esineb tegelik seos, ja seda kahel põhjusel:

– kuna see Bulgaaria territooriumil asuv vara, mille suhtes meedet kohaldatakse, on vallasvara;

– vaidlustatud tagatis tuleb tegelikult välja maksta Poolas Poola riigikassale seoses Poolas sõlmitud ja täidetud ehitustöölepingu täitmisega seotud eeskirjade eiramisega. [51]

71. Tegeliku seose nõue on otseselt seotud määruse nr 1215/2012 artikli 35 mõttega, milleks on see, et meede määratakse ja täidetakse samas liikmesriigis. Tegelik seos väljendub seega tõepoolest konkreetselt varas, mille suhtes ajutist või kaitsemeedet kohaldatakse.

72. See, kus see tagatis ise välja makstakse, ei ole seevastu oluline.

73. Nagu juba märgitud, oli selles kohtuvaidluses ajutiste ja kaitsemeetmete eesmärk tagada nõuded tuvastada, et Poola riigikassal puudub õigus tagatud summasid sisse nõuda. Nende meetmete alusel keelas Bulgaaria apellatsioonikohus kaitsemeetmena Poola hankija nõude Bulgaaria kindlustusandja Evroins AD vastu sissenõudmise.

74. Tegelik seos Bulgaaria kohtute ning ajutiste ja kaitsemeetmete vahel sõltub lõpuks sellest, kas loetakse, et nimetatud nõue asub Bulgaarias [52]; kuidas asi on, peab välja selgitama eelotsusetaotluse esitanud kohus.

[50] *Ibidem*, punkt 70.

[51] Poola Vabariigi seisukohad, punkt 36.

[52] Nõudeõigusel kui immateriaalsel varal ei ole füüsilist asupaika; selle *asukoha* võib kindlaks määrata selle kontokirje alusel, mis nõuet kajastab, või õigusliku fiktsiooni alusel.

3. Poola kohtu lahend kui takistus kaitsemeetmete võtmisele Bulgaaria kohtute poolt

75. Kas Bulgaaria kohus peab tunnistama, et tal puudub pädevus kohaldada taotletud ajutisi ja kaitsemeetmeid juhul, kui samasugune taotlus[53] on esitatud (Poola) kohtule, kes arutab põhikohtuasja sisuliselt, ja see kohus on keeldunud neid kohaldamast?

76. Vastuses saab lähtuda kahest käsitlusviisist sõltuvalt sellest, kas Poola kohtu otsus, millega ta keeldus ajutisi ja kaitsemeetmeid kohaldamast, on lõplik või mitte. Kuna esitatud andmetest ei saa täie kindlusega selle otsuse olemust järeldada, käsitlen mõlemat võimalikku varianti.

a) Lõplik otsus: selle võimalik tunnustamine

77. Määruse nr 1215/2012 süsteemis võib ühes liikmesriigis algatatud sisulise või ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise menetluse lõpetada, tuginedes vastava menetluse teel sellele, et teises riigis selle kohta tehtud otsus on lõplik[54].

78. Poolte seisukohtadest järeldan, et Poola kohtu lahendi *seadusjõud*[55] on vaidlusküsimus, mida peab eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitama. Igal juhul eelistaksin seadusjõu (mille mõiste tekitab raskusi, kui seda kohaldatakse ajutisi ja kaitsemeetmeid käsitlevate lahendite suhtes) asemel rääkida pigem lõplikust lahendist, st lahendist, mis on jõustunud ja mille peale ei saa enam edasi kaevata.

79. Kui ilmneb, et ajutiste ja kaitsemeetmete osas tehtud lahend on Poolas lõplik, võivad sellel olla tagajärjed ka Bulgaarias ning see võib takistada (seni, kui faktilised asjaolud on samad)[56] võtta teist meedet, millel on sama ese, pooled ja alus.

80. Varhoven kasatsionen sad (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) küsib samuti, millal ta peab välisriigi otsuse olemasolust tegema õigusnormidest tulenevad järeldused. Eelkõige küsib ta, kas ta peab tunnistama, et tal puudub pädevus, kui on esitatud tõendid selle kohtulahendi kohta.

81. Vastus on põhimõtteliselt jaatav. Määruse nr 1215/2012 artikli 36 lõike 1 kohaselt ei nõua ühe liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamine teises liikmesriigis mingit menetlust. Isik, kes sellele kohtuotsusele tugineb, peab siiski täitma artiklis 37 ette nähtud vorminõudeid, esitades kohtuotsuse tõestatud koopia ja artiklis 53 ette nähtud tunnistuse, mis on määruse sõnastuse kohaselt tingimata vajalikud.[57] Kohus või asutus, kus tuginetakse välisriigi kohtuotsusele, võib artikli 37 lõike 2 järgi nõuda ka tõlget või transliteratsiooni.

[53] Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei esita ühtegi vastuväidet, mis põhineks selle, et taotlus ei ole samasugune või et asjaolud on muutunud, nii et ma ei käsitle seda aspekti põhjalikumalt.

[54] Välisriigi mitte veel lõpliku kohtulahendi tunnustamise kohta vt käesoleva ettepaneku punkt 85.

[55] Seadusjõule on viidatud eelotsusetaotluses ja poolte seisukohtades.

[56] Pean rõhutama, et ese, pooled ja alus peavad olema samad: vastasel juhul (näiteks seetõttu, et on aset leidnud asjaolud, mis muudavad algset olukorda märkimisväärselt) ei takistaks miski esitada uut ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise taotlust, vajaduse korral välisriigi kohtus, kellel puudub pädevus kohtuasja sisuliselt arutada. Juba seda tüüpi meetmete olemusest tulenevalt kohaldatakse neid meetmeid või keeldutakse nende kohaldamisest olenevalt asjaoludest, mis on kohtule konkreetsel hetkel esitatud. Kui sellised asjaolud muutuvad, ei takista algne kohaldamisest keeldumine hiljem meetmeid kohaldata.

[57] Nõutud tõendid on loetletud, erinevalt sellest, mis oli ette nähtud varasemas korras: määruse nr 44/2001 artikkel 55 nägi ette võimaluse selle määruse V lisas ette nähtud tunnistuse esitamise kohustusest vabastada või selle asendada samaväärsete dokumentidega. On vaieldav, kas tunnistuses peavad olema märgitud praeguses artiklis 42 nõutud andmed, kuna need on sõna-sõnalt nõutud üksnes lahendi täitmiseks; seevastu põhjendus 33 viitab piiratud liikumisele ka kohtuotsuste tunnustamiseks ja artiklis 2 määratletud „kohtuotsus“ on määratletud III peatüki jaoks tervikuna. Käesolevas kohtuasjas võib see küsimus jääda igal juhul lahtiseks.

82. Pool, keda juba tehtud lahendi tunnustamine kahjustab, peab taotlema selle tunnustamisest keeldumist mõnel artiklis 45 sätestatud alusel, kui ta peab seda vajalikuks. Vastavalt määruse artikli 36 lõikele 3 vaadatakse selline taotlus läbi menetlusküsimusena.

83. Selles kontekstis ei saa tugineda artikli 45 lõike 1 punktis c märgitule: käesoleva kohtuasja asjaoludel ei ole Bulgaarias veel meedet, mille tagajärjed oleksid Poola lahendi omadega ühitamatud, mistõttu ei saa selle lahendi tunnustamise vastu esitatud argumendiga nõustuda.

*b) Mittelõplik otsus: samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) eeskiri*

84. Kui Poola lahendi peale saab Poolas edasi kaevata, tuleb määruse nr 1215/2012 kohaldamisel mõista, et kaitsemeetmete kohaldamise menetlus on selles riigis veel pooleli.

85. Selles kontekstis võib huvitatud pool kindlasti taotleda meetme tunnustamist Bulgaarias.[58] Siiski võib asjaolu, et seda meedet saab veel vaidlustada, muuta sellise taotluse enneaegseks. Määrus lubab taotluse saanud kohtul välisriigi kohtuotsuse tunnustamise peatada, kui see kohtuotsus on otsuse teinud liikmesriigis vaidlustatud.[59]

86. Kui Bulgaarias on samasuguse ja hiljem esitatud ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamise taotluse menetlus pooleli, näib samal ajal pooleli olevate kohtuasjade (*lis pendens*) eeskiri, mis paneb kohtule, kelle menetlusse on asi esitatud hiljem, omaalgatuslikke kohustusi, minu arvates kohasem.

87. Poola lahendit tõendaval dokumendil on (või võib olla, kui see vastab kohaldatavas õiguses sätestatud tingimustele)[60] määruse nr 1215/2012 artikli 29 keskseid elemente tõendav jõud:

– mõlema menetluse poolte, eseme ja aluse samasuse kontrollimiseks;

– esimesele kohtule taotluse esitamise kuupäeva tuvastamiseks;

– selle tõendamiseks, et esimene kohus leidis, et ta on pädev ajutisi ja kaitsemeetmeid kohaldama või nende kohaldamisest keelduma.[61]

88. Kui need asjaolud osutuvad tõendatuks, siis kinnitab see, et Poola kohus menetles kohtuvaidlust esimesena ning et menetluse kolm aspekti, st ese, pooled ja alus, on samad, mistõttu peab Bulgaaria kohus määruse nr 1215/2012 artikli 29 lõike 1 kohaselt pädevusest loobuma.

[58] Määrus nr 1215/2012 ei sea välisriigi kohtuotsuste tunnustamise ega täitmise tingimuseks nende lõplikkust.

[59] Artikli 38 punkt a.

[60] Taotluse saanud riigi või konventsioonis ette nähtud õigus; seda küsimust määrus nr 1215/2012 ei reguleeri.

[61] Milleks ei ole vaja sellesisulist formaalset avaldust: vt 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109).

V. Ettepanek

89. Eeltoodut arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Varhoven kasatsionen sadi (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) teisele eelotsuse küsimusele järgmiselt:

„1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et kohus, kus on ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise taotluse menetlus pooleli, peab pädevusest loobuma, kui: a) teise liikmesriigi kohus, kes lahendab kohtuasja sisuliselt, on teinud nende meetmete kohta lõpliku lahendi; b) huvitatud isik tugineb sellele lõplikule lahendile, esitades dokumendid, mis on määruse nr 1215/2012 kohaselt nõutavad selle lahendi tunnustamiseks liikmesriigis, kus menetlus on veel pooleli, ja c) mõlemale kohtule esitatud taotluse ese ja alus on samad ja menetlus toimub samade poolte vahel.

2. Kui asja sisuliseks arutamiseks pädeva kohtu lahend ei ole veel lõplik, peab kohus, kuhu on vastavalt määruse nr 1215/2012 artiklile 35 pöördutud hiljem ja kus on ajutiste ja kaitsemeetmete kohaldamise taotluse menetlus samal alusel, sama esemega ja samade poolte vahel pooleli, määruse nr 1215/2012 artikli 29 lõike 3 alusel pädevusest loobuma esimese kohtu kasuks.“

[i] — Käesoleva ettepaneku esilehte, punkte 18 ja 30 ning 9., 10., 13. ja 57. joonealust märkust on pärast selle elektroonilist avaldamist keeleliselt muudetud.